

Predgovor

Izbor iz muzejskog nakladništva 2010. – 2011.

U 2011. godini hrvatski muzeji i galerije trideseti put predstavljaju svoju recentnu izdavačku djelatnost na zajedničkoj izložbi u organizaciji Muzejskoga dokumentacijskog centra iz Zagreba. Ta se 30. izložba, kao i sve prethodne, održava kao godišnja manifestacija u sklopu Međunarodnog sajma knjiga i učila INTERLIBER. Kronologija izložaba započela je 1982. godine predstavljanjem muzejskog izdavaštva 94 muzeja iz bivše Jugoslavije, i otada se izložbe održavaju svake godine u kontinuitetu okupljajući sve veći broj muzeja te omogućujući tako cjelovit uvid u bogati muzejski nakladnički korpus. Većina je muzeja od samih početaka projekta podržavala tu akciju te se sa sigurnošću može utvrditi da su MDC-ove izložbe bile jedinstvena prilika za upoznavanje cjelokupne nakladničke djelatnosti gotovo svih hrvatskih muzeja i galerija.

Svake su godine uz izložbu organizirane i različite popratne promotivne akcije, tematske izložbe ili prezentacije kojima su se nastojale obilježiti važne godišnjice muzeja ili upozoriti na pojedine iznimne muzeološke projekte. Predstavljanjem prvih muzejskih CD-ROM-ova, promocijom nagrađenih muzejskih izdanja, muzejske izdavačke djelatnost za djecu i mlade ili specifičnih publikacija za slijepu i slabovidnu publiku, praćenjem mijena i razvoja vizualnog identiteta hrvatskih muzeja i sl., publika je trebala upoznati specifičnosti muzejskog izdavaštva. Izložbe su pronašle svoje poklonike, one su tijekom protekla tri desetljeća odnjegovala ljubitelje muzejske knjige, stvorile rastući krug stalnih posjetitelja koji redovito obilaze izložbeni prostor MDC-a i s neskrivenom znatiželjom i zadovoljstvom svake godine prelistavaju novu građu uvijek pretrpanih polica.

Svojoj stručnoj publici MDC je, pak, uz jubilarne izložbe organizirao specijalizirane simpozije, koji su u središnje pozornosti uvijek stavljali knjigu i knjižnu baštinu. Uz 20. izložbu održan je međunarodni stručni skup *Muzejske publikacije i novi mediji* (Zagreb, Muzej Mimara, 12. i 13. studenog 2001.), na kojemu su sudjelovali stručnjaci iz Hrvatske, Velike Britanije, Mađarske i Slovenije, a uz 25. izložbu MDC je organizirao međunarodni simpozij *Muzej(i) (i) književnost(i)* (Zagreb, Muzej Mimara, 26. i 27. studenog 2006.), na kojoj su, uz hrvatske muzeje i zbirke književnika, svoje muzeje predstavili i stručnjaci iz Rusije, Italije, Austrije,

Slovenije i Bosne i Hercegovine. Ove smo godine, uz 30. izložbu, nastavljajući tradiciju stručnog razmatranja aktualne problematike vezane za knjigu kao kulturno dobro i muzeje, održali simpozij *Knjiga u muzeju – KUM* (Zagreb, Muzej *Mimara*, 5. i 6. listopada 2011.). Stručnjaci iz muzeja, knjižnica, fakulteta i instituta razmatrali su ulogu knjige u muzeju i njezinu funkciju u ulozi izložbenog predmeta.

Sve su izložbe popraćene katalogima koji sadržavaju popise izloženih muzejskih tiskovina. Njih trideset čine jedinstvenu kumulativnu bibliografiju muzejskog izdavaštva, a popisuju 13 928 naslova muzejskih publikacija. Sve se te publikacije čuvaju i daju na uvid u središnjoj muzeološkoj knjižnici Muzejskoga dokumentacijskog centra, a može im se pristupiti i preko online kataloga knjižnice na web stranici MDC-a (<http://www.mdc.hr>). Katalogi svake godine donose i popise MDC-u dostavljenih muzejskih plakata koji su pohranjeni u muzejskoj Zbirci plakata MDC-a i u procesu su digitalizacije kako bi bili dostupni što širem krugu virtualnih korisnika. Popisivali smo i razglednice, kalendare, označivače stranica i ostali tiskani promidžbeni materijal muzeja, kao i videograđu i filmsku građu, s ciljem promoviranja muzeja, muzejskih djelatnosti i baštine o kojoj se brinu.

Posljednjih godina katalogi izdavačke djelatnosti hrvatskih muzeja i galerija dostupni su i u elektroničkom obliku, u PDF formatu (<http://www.mdc.hr/hr/mdc/publikacije/katalogi/izlozbe-muzejske-izdavacke-djelatnosti/>).

Reprezentativnom korpusu od 14 000 muzejskih izdanja ove smo godine pridružili 600 novih naslova publikacija objavljenih od 1. listopada 2010. do 1. listopada 2011. godine.

Među njima je, kao i prethodnih godina, najviše kataloga koji se tiskaju uz muzejske izložbe i osnovni su oblik muzejskog komuniciranja s publikom. Objavljena su ukupno 404 kataloga povremenih tematskih izložaba, među kojima je velik dio vrsno izrađenih, s kvalitetnim tekstovima stručnjaka, kataloškim popisima i ilustracijama onih muzejskih ustanova koje su se već svrstale među renomirane hrvatske nakladnike. Među njima je svake godine sve više onih čije publikacije bivaju prepoznate od različitih nacionalnih i međunarodnih povjerenstava za dodjelu prestižnih nagrada za dizajn ili za značajan doprinos znanosti i kulturi.

No ove je godine, nažalost, među recentnim muzejskim katalogima i stotinjak tzv. deplijana – jednostrukih ili višestrukih presavitaka s ponekom ilustracijom i sa samo osnovnim podacima o izložbi i izlošcima te s kraćim uvodnim tekstovima. Te su publikacije često vrlo domišljato i racionalno koncipirane kao pozivnica, katalog i plakat izložbe u istoj tiskovini. Deplijani objavljeni umjesto kataloga svakako su odraz cjelokupne financijske krize koja ne zaobilazi ni područje kulture i muzejske djelatnosti, no ujedno su i pisani tragovi vrlo dinamičnoga muzejskog rada usprkos otežanim materijalnim uvjetima.

Muzeji su tako različitim muzejskim aktivnostima aktivno sudjelovali u obilježavanju lokalnih, ali i velikih nacionalnih obljetnica. Dvadeseta obljetnica Domovinskog rata obilježena je dokumentarnim i fotografskim izložbama u velikom broju lokalnih muzeja, a uz 300. obljetnicu rođenja hrvatskoga matematičara, astronoma, fizičara i filozofa Ruđera Boškovića (1711. – 1787.) održane su izložbe s popratnim katalogima i prigodnim publikacijama u izdanju dvaju muzeja – Dubrovačkih muzeja i Tehničkog muzeja u Zagrebu.

Muzejski stručni i često višegodišnji rad na muzejskoj građi rezultirao je i objavljivanjem desetak novih kataloga muzejskih zbirki te vodiča kroz stalne postavbe ili njihove pojedine odjele. Među njima je svakako kapitalno djelo za sve muzeje MDC-ov *Vodič kroz hrvatske muzeje i zbirke*, koji popisuje više od 300 muzeja, zbirki i stalnih izložaba te daje prikaz 265 muzeja i zbirki vjerskih zajednica.

Među monografijama koje obrađuju raznovrsne teme iz arheologije, etnologije, povijesti športa ili školstva, kulturne povijesti i povijesti, posebnu pozornost privlače pretisci stare građe koja je pohranjena u muzejskim fondovima. Svojom raskošnom opremom, minucioznim ilustracijama i elegancijom zadivljuje *Strossmayerov časoslov*, ali jednako tako snažne emocije pobuđuju i digitalizirani preslici logoraških dopisnica iz koncentracijskog logora u Jasenovcu u knjizi *Jedinomoje i ostali!: pisma z logora* (Spomen-područje Jasenovac, 2010.).

Vrijedni su prilozi i monografije o muzejima, njihovoj arhitekturi, muzejskim zbirkama, ali i o njihovim zaslužnim djelatnicima. Životopis, umjetnički i kustoski rad te izbor tekstova hrvatskog slikara, povjesničara umjetnosti i muzealca Ljube Babića predstavljen je u ediciji

Dokumenti, vrijeme, galerije zagrebačke Moderne galerije, koja je uz 120. obljetnicu Babićeva rođenja priredila i veliku izložbu s popratnim katalogom. Zagrebački Muzej suvremene umjetnosti objavio je izbor tekstova iz bogatoga kustoskog rada povjesničara umjetnosti i ravnatelja Muzeja suvremene umjetnosti Davora Matičevića (1945. – 1994.), a Samoborski je muzej uz 100. godišnjicu rođenja Ivica Sudnika (1910. – 2002.) objavio izbor njegovih tekstova podsjetivši tako na njegov entuzijastički i kolekcionarski rad na kojemu su uspostavljeni temelji Samoborskog muzeja. Muzej Slavonije u Osijeku priredio je izložbu s popratnim katalogom o svojem sugrađaninu Miji Kišpatiću (1851. – 1926.), izuzetnom muzealcu i mineralogu koji je svojim radom u ondašnjemu Mineraloško-petrografskom odjelu Narodnog muzeja u Zagrebu ostavio neizbrisiv trag u kulturi i znanosti hrvatskoga naroda.

Nastavljen je i kontinuitet objavljivanja muzejskih časopisa i godišnjaka, pa je u protekloj godini objavljeno 20 novih svezaka, među kojima su već i stogodišnjaci *poput Vjesnika za arheologiju i povijest dalmatinsku*.

Sve su kvalitetnija i izdanja za djecu i mlade, koja se nude u raznovrsnim oblicima dječjih vodiča kroz stalne muzejske postave, slikovnica, pitalica, pjesmarica, bojanki.

Muzeji, muzejski postavi i građa doživljavaju se svim osjetilima. Sve su zastupljeniji i zvučni doživljaji. Stoga ne čude elektronički nosači zvučne građe koji su novost u izdavačkom korpusu. Muzej grada Zagreba objavio je zvučni zapis mehaničkih glazbenih automata iz zbirke Ivana Gerersdorfera, a Muzej antičkog stakla iz Zadra snimio je ambijentalnu glazbu *Doživljaj stakla* koja prati stalni postav Muzeja.

Na 30., jubilarnoj izložbi pridružilo nam se 114 muzeja iz 61 grada i mjesta u Hrvatskoj. Tako visok postotak muzeja i galerija, kao i njihove publikacije, velik su poticaj MDC-u da i ubuduće nastavi s mnogo entuzijazma novim obljetničkim izložbama ususret.

Snježana Radovanlija Mileusnić